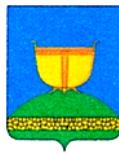

**СОВЕТ
ЯМАШУРМИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРОСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422735, Республика Татарстан, Высокогорский район,
с. Ямашурма, ул. Советская, 5

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

**БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЯМАШИРМЭ
АВЫЛ ЖЫРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

422735, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Ямаширмэ авылы, Совет ур., 5

тел./факс 8(84365) 777-02, e-mail: Yamash.Vsg@tatar.ru

**РЕШЕНИЕ
«02» апрель 2018ел**

**Татарстан Республикасы Биектау
муниципаль районы Ямаширмэ
авыл жирлеге муниципаль берәмлеге
территориясен төзекләндерү
кагыйдәләрен раслау турында
Республики Татарстан**

**КАРАР
№ 77**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 19 п., «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерации Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының «жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрне раслау турында» 2017 елның 13 апрелендәге 711-ПР номерлы боерыгы нигезендә, «Ямаширмэ авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 19 статьясындагы 3 өлешенең 3 пунктчасына, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмэ авыл жирлеге территориияндә халык алдында тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе турынданың нигезләмәгә таянып, Ямаширмэ авыл жирлеге Советының 2017 елның 21 апрелендәге 50 номерлы карары белән расланган Ямаширмэ авыл жирлеге Советы тарафыннан расланган Нигезләмәгә таянып, Ямаширмэ авыл жирлеге Советы карары белән расланган Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмэ авыл жирлеге Карап бирә:

1. № 1 күшымта нигезендә «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмэ авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карар проектын кабул итәргә.
2. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмэ авыл жирлеге гражданнарының Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмэ авыл жирлеге территорииясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча фикер

алышуда катнашу тәртибен һәм фикер алышына торган проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алуны раслау түрында 2 нче күшымта нигезендә.

3. 2018 елның 21 «апрелендә 8.00 сәгатьтә Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Ямаширмә авыл жирлеге территориясенә төзекләндерү қагыйдәләре проекты буенча фикер алышу мәсьәләсе буенча ачык тыңлаулар үткәрү (адрес: 422735, Татарстан Республикасы, Биектау районы, Ямаширмә авылы, Совет урамы, 5).

3.1. Кергән исәрмәләрне һәм тәкъдимнәрне ачыктан-ачык карау, ачык тыңлауларны оештыру һәм үткәрү, «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау түрында» Совет каарын әзерләү өчен составында махсус комиссия төзү:

1. Мухтаров Ф. К. - Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге башлыгы, комиссия рәисе

Комиссия әгъзалары:

2 . Вәлиуллина А. А. - Ямаширмә авыл жирлеге Советы депутаты, «Йолдыз»балалар бакчасы мәдире,Комиссия секретаре;

3. Вәлиуллин Р. Ф. - Ямаширмә авыл жирлеге Советы депутаты, КФХ башлыгы;

4. Котдусов Г. Г. - Ямаширмә авыл жирлеге Советы депутаты, КФХ башлыгы;

5. Әхмәтов А.и. - Ямаширмә авыл жирлеге Советы депутаты, КФХ башлыгы.

3.2. Ачык тыңлаулар нәтижәләрен Биектау муниципаль районының рәсми сайтында иғълан итәргә.

3.3. Комиссия кергән исәрмәләрне, тәкъдимнәрне, ачык тыңлаулар нәтижәләрен исәпкә алыш, каар проектын әзерләргә һәм билгеләнгән тәртиптә Ямаширмә авыл жирлеге Советына карауга һәм кабул итүгә тәкъдим итәргә тиеш.

4. Әлеге каар Биектау муниципаль районының Интернет чeltәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш <http://vysokaya-gora.tatarsta.ru/> Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarsta.kullanuchylar.ru/>.

5. Әлеге каарның үтәлешен контрольдә тотам.

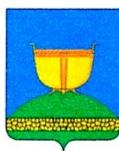
Ямаширмә авыл жирлеге башлыгы

Ф. К. Мухтаров

1 Нче Күшымта
Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге Советы каары буенча
муниципаль район Советының 2018 елның 2 апрелендәгे 77 номерлы каары

**СОВЕТ ЯМАШУРМИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422735, Республика Татарстан, Высокогорский район,
С.Ямашурма, ул.Советская, 5

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЯМАШИРМӘ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

422735, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Ямаширмә авылы, Совет ур.,5

Тел./факс: +7(84365) 777-02, e-mail: Yamash.Vsg@tatar.ru

РЕШЕНИЕ

«___» _____ 2018 ел

КАРАР

№ ___

**Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл
жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен
раслау турында**

«Россия Федерацииндә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациисе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының «жирлекләрнең, шәһәр округларының, шәһәр эчендәге районнарның территорияләрен төзекләндерү қагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрне раслау турында» 2017 елның 13 апрелендәге 711-ПР номерлы боерыгы нигезендә, «Ямаширмә авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына таянып, " Ямаширмә, Ямаширмә авыл жирлеге Советы,

КАРАР БИРЭ:

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының «Ямаширмә авыл жирлеге «муниципаль берәмлеге территорияндә төзекләндерү қагыйдәләрен раслау турында» күшымта нигезендә.
2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Ямаширмә авыл жирлеге

Советының "Ямаширмә авыл жирлеге территориясендә төзекләндерү, чисталыкны һәм санитар тәртипне тәэммин итү кагыйдәләрен раслау турында" 2015 ел, 26 май, 72 нче карары үз көчен югалткан дип санау хакында" 2015 ел, 26 май, 72 нче карары 3. Элеге карар Биектау муниципаль районның Интернет чөлтәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш <http://vysokaya-gora.tatarsta.ru/> Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarsta.ru/>.

4. Элеге каарарның үтәлешен контролльдә тотам.

Ямаширмә авыл жирлеге башлыгы

Ф. К. Мухтаров

Расланган:
Ямаширмә Советы Каарары Белән
« » 2018 г. № _____

Кагыйдә

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районаны Ямаширмә авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясендә төзекләндерү эшләре алыш бару өчен жир кишәрлекләрен бер категориядән икенче категориягә күчерү турында.

1. Гомуми нигезләмәләр

1 Статья 1. Төп нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районаны Ямаширмә авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясен төзекләндерүнен элеге кагыйдәләре (алга таба - кагыйдәләр) Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районаны Ямаширмә авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясен жыештыру һәм карап тоту буенча эшләрне башкару тәртибен (алга таба-кагыйдәләр) билгели - авыл жирлеге) санитария кагыйдәләре нигезендә, жирлектә чисталык һәм тәртип тәэммин итү буенча бердәм нормалар һәм таләпләр, биналар (торак йортларны да кертеп), Корылмалар һәм жир кишәрлекләрен карап тоту буенча таләпләр, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы кыяфәтенә карата, аларны төзекләндерү буенча эшләр исемлеге һәм аларны үтәүнен ешлыгы билгеләнә, шулай ук биналарның (булмәләрнен) һәм корылмаларның тирә-юньне төзекләндерүдә катнашу тәртибен, авыл жирлеге территорииясен төзекләндерү (урамнарны яктыртуны да кертеп), территориияләрне яшелләндерү, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту).

1.2. Элеге Кагыйдәләрнен хокукый нигезе-Россия Федерациясе Конституциясе, "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, "халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында" 30.03.1999 ел, № 52-ФЗ Федераль закон, "житештерү һәм куллану калдыклары турында" 24.06.1998 ел, № 89-ФЗ Федераль закон, 2002 елның 10 гыйнварындагы Федераль закон. СНиП "сәнәгать предприятиеләренең генераль планнары", СНиП 2.07.01-89 " шәһәр төзелеше.

Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү", СНиП III-10-75 "житештеру һәм кабул иту қагыйдәләре. Территорияне төзекләндеру" темасына семинар-киңәшмә, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының 2017 елның 13 апрелендәге боерыгы белән расланган Муниципаль берәмлекләр территорияләрен төзекләндерү буенча нормаларны һәм қагыйдәләрне эшләү буенча методик рекомендацияләр. № 711/пр (алга таба-методик рекомендацияләр), «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставы.

1.3. Жирлектәге территорияләрне төзекләндерү һәм санитар тоту өчен жаваплы субъектлар булып тора:

1) дәүләт яки муниципаль милектәге территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча - әлеге объектларның хужалары һәм (яки) аннан файдаланучылары (физик һәм юридик затлар);

2) дәүләт яки муниципаль милектә булган, өченче затларга биләүгә һәм (яки) файдалануга тапшырылмаган территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча-дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары;

3) милекнәң башка рәвешләрендәге территорияләр һәм төзекләндерү объектлары буенча - объектлар һәм территорияләр милекчеләре (физик һәм юридик затлар).

Территорияләрне төзекләндерү һәм санитар тоту буенча бурычлар йә төзекләндерү һәм санитар карап тоту өчен жаваплы субъектлар йә төзелгән килешүләр нигезендә башка затлар тарафыннан үтәлә.

1.4. Биектау муниципаль районының Ямаширмә авыл жирлеге башкарма комитетына территорияләрне җыештыру һәм санитар тоту, чисталыкны һәм тәртипне саклау, эшләрнәң үтәлешен координацияләү, Эшләрнәң срокларын һәм сыйфатын контрольдә тоту буенча килешүләр һәм муниципаль контрактлар төзү йөкләнә.

1.5. Әлеге қагыйдәләр, аларның ведомствога каравына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, барлык оешмалар, жирлек территориясендә үз эшчәнлекләрен гамәлгә ашыручы шәхси эшмәкәрләр, жирлек территориясендә яшәүче яки яшәүче барлык гражданнар (алга таба - оешмалар һәм гражданнар) тарафыннан үтәлөргө тиеш.

Статья 2. Төп терминнар һәм төшөнчәләр

2.1. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләре - Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актлары, шулай ук Татарстан Республикасы норматив хокукий актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү элементларына карата таләпләрне, муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү буенча чаралар исемлеген, аларны үtkәру тәртибен һәм вакытын билгели торган муниципаль хокукий акт;

2.2. Территорияне төзекләндерү элементлары-декоратив, техник, планировка, конструктив җайлланмалар, үсемлек компонентлары, төрле жиһазлар һәм бизәү төрләре, кече архитектура формалары, капиталь булмаган стационар булмаган корылмалар, тышкы реклама һәм төзекләндерунең состав өлешләре буларак

кулланыла торган мәгълумат.

2.3. Шәһәр мохите-ул билгеле бер территориядә яшәү мохитен характерлаучы һәм бу территорииядә яшәүнен үңайлылығын билгели торган табигый, архитектуралаштыру, экологик, социаль-мәдәни һәм башка факторлар жыелмасы. Әлеге документ кысаларында «шәһәр мохите» төшенчәсе шәһәрнекеләргә дә, авыл халкына да кулланыла.

2.4. Юл өслегенә капитал ремонт ясау-юл килеме һәм өслек, Жир өслеге һәм юл корылмалары тулысынча торғызыла торган эшләр комплексы, тузган конструкцияләрне һәм детальләрне алмаштыра яки аларны ин нык һәм озак вакытка алыштыра, ремонтлана торган юл өчен билгеләнгән нормалар чикләрендә автомобильләрнен хәрәкәт интенсивлыгы артуны һәм төп йөкләнешләрен исәпкә алыш, юлның геометрик параметрларын арттыра.

2.5. Шәһәр мохитенең сыйфаты-территориянең һәм аның өлешләренең комплекслы характеристикасы, ул халыкның төрле катламнары өчен көндәлек тормыш үңайлыгының дәрәҗәсен билгели.

2.6. Шәһәр тирәлеген комплекслы үстерү-жирлек тормышының барлык дәрәҗәләрендә ин яхши тәжкибәләрне һәм технологияләрне яхшырту, яңарту, трансформацияләү, куллану, шул исәптән инфраструктура, идарә итү, технологияләр, шәһәр халкы һәм ширкәтләр арасында коммуникацияләрне үстерү.

2.7. Шәһәр мохитенең сыйфат критерийлары - шәһәр мохитенең сыйфат параметрларын үлчәүгә туры килә торган сан яғыннан һәм сыйфат яғыннан.

2.8. Төзекләндерү әлементларының нормалаштырыла торган комплексы-жирлек территориясендә куркынычсыз, үңайлы һәм кызыклы тирәлек булдыру өчен төзекләндерү әlementларының минималь ярашуы.

2.9. Шәһәр мохитенең сыйфатын бәяләү-халыкның тормыш сыйфатын күтәрү һәм территориянең жәлеп итүчәнлеген арттыру максатларында территорияне төзекләндерү һәм үстерү буенча чараптар исемлеген әзерләү һәм нигезләү өчен жирлек территориясендә шәһәр тирәлеге элементларының билгеләнгән критерийларга туры килү-килмәве турындагы объектив таныклыklарны алу процедуrasesы.

2.10. Жәмәгать киңлекләре-жирлек территорияләре, алар халык өчен даими ачық, шул исәптән мәйданнар, урамнар, җәяүлеләр зоналары, скверлар, парклар. Статусы жәмәгать пространствосы күздә tota булмау өчен түләү баруы. Ижтимагый киңлекләр резидентлар һәм кунаклар тарафыннан төрле максатларда, шул исәптән аралашу, ял итү, спорт белән шөгыльләнү, гражданнар жыелышлары үткәру, эшмәкәрлек эшчәnlеге алыш бару, гамәлдәге законнар таләпләрен исәпкә алыш файдаланыла ала.

2.11. Төзекләндерү объектлары - жирлек территориясендә төзекләндерү эшләре алыш барыла.

2.12. Юл-торак һәм магистраль урамнарының машиналар йөрү өлешләренә, борылыш мәйданнарына якын юл.

2.13. Төзекләндерү проекты-текст һәм график формадагы материаллардан торган һәм территорияне һәм башка төзекләндерү объектларын төзекләндерү буенча проект чишелешләрен (шул исәптән чәчәкләрен) билгели торган документлар.

2.14. Төзекләндерү объектын үстерү-гамәлдәге Төзекләндерү объектларының,

аларның аерым элементларының яңа һәм сыйфатлы торышын яхшыртуға юнәлдерелгән эшләрне тормышка ашыру.

2.15. Төзекләндерү обьектын қарап тоту-төзекләндерү обьектларының, аларның аерым элементларының тиешле техник, физик, эстетик халәтендә тоту.

2.16. Шәһәр тирәлеге субъектлары-торак пунктта яшәүчеләр, аларның жәмәгатьчелеге, ижтимагый, эшлекле оешмалар, хакимият органнары һәм торак пункт үсесенә йогынты ясый тортган башка социаль-икътисадый тормыш субъектлары вәкилләре.

2.17. Каты өслек - юл килемнәре составындагы юл катламы.

2.18. Территорияләрне жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чар, карны җыю, чыгару, шулай ук халықның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэммин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлтелгән башка чараптар.

2.19. Муниципаль заказчы-Биектау муниципаль районнының Ямаширмә авыл жирлеге башкарма комитеты яки аның жирлекне төзекләндерү, жыештыру һәм санитар чистарту буенча эшләр башкаруга, хезмәт күрсәтүгә вәкаләтле органы.

2.20. Махсуслаштырылган оешма-санитар чистарту һәм төзекләндерү өлкәсендә гамәлдәге законнар нигезендә эшчәнлек алып баручы, кирәkle ресурслар һәм тиешле рөхсәт документлары (лицензия) булган предприятие, оешма, учреждение яки юридик зат оештырмыйча эшкуар.

2.21. Калдыкларны туплау-аларны алга таба эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, урнаштыру максатларында унбер айдан да артық вакытка калдыклар туплау.

2.22. Подрядчы-Россия Федерациясе Граждан кодексы нигезендә заказчылар белән төzelә торган подряд килешүе һәм (яки) муниципаль контракт буенча эшләрне башкаручи физик һәм юридик затлар.

2.23. Шәһәр территориясе-жирлекнең юридик һәм физик затларга милек хокуқында яисә башка хокукта (арендадан тыш) булмаган территориясе.

2.24. Предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр һәм башка хужалык итүче субъектлар территориясе-мәйданы, чикләре, урыны, хокукый статусы һәм законда каралган хокукларда юридик һәм физик затларга максатчан билгеләнеше белән бирелгән (беркетелгән) башка характеристикалары булган территория.

2.25. Якынданың территория-биш һәм унбиш метрдан да ким булмаган территория, шул исәптән тротуарлар, газоннар һәм яшел зоналар, турыдан-туры биналар, корылмалар, шул исәптән индивидуаль торак йортлар чикләренә, шулай ук предприятие, оешма, учреждение, башка хужалык итүче субъектлар һәм индивидуаль торак йортлар территориясе чикләре буенча билгеләнгән киртәләргә туры килә.

Якынданың территориядә 0-15 метр интервалында юл якын-тирә территориянең барлык обьектлар өчен, шул исәптән индивидуаль торак йортларны да кертеп, якын-тирәдә урнашкан очракта, юлның якын чите яки бордюрный таш булып тора, ул урамның машиналар йөрү өлешен чикили.

Бер-берсенә якын урнашкан обьектлар (ишегалды эчендә) өчен төрле милек формасынданың һәм хезмәт күрсәтүнен гомуми территориясе белән жыештыру чиге тигез арада уза. Линия корылмаларының һәм коммуникацияләрнең жир өсте

өлешләренә якын-тирә территория-корылмаларның һәм коммуникацияләрнең тышкы линиясеннән һәр якка 6 метрдан да ким булмаган жири участогы.

Аерым торучы объектлар очен якындагы территория радиусы әлеге объектның жири кишәрлеге чикләрнән унбиш метр тәшкил итә. Янәшәдәге территория бушлық, шәһәр урманнары, башка төзелмәгән территорияләр булган очракта, янәшәдәге территориянең кинделеге аерым торучы объектлар буларак билгеләнә.

2.26. Беркетелгән территория - әлеге территорияне төзекләндерү һәм санитар тоту максатларында физик һәм юридик затлар яки шәхси эшмәкәрләр белән килешү, килешү нигезендә беркетелгән иҗтимагый әһәмияттәге (гомуми файдаланудагы территория, якын-тирә территория) территориянең бер өлеше.

2.27. Каты коммуналь калдыклар-физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыклар, шулай ук шәхси һәм көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерү максатларында физик затлар тарафыннан аларны торак урыннарда куллану процессында үз Куллану үзлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге процессында барлыкка килә торган һәм физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыклар составы буенча охшаш калдыклар керә.

Калдыкларның әлеге төрен барлыкка китерү нормативлары муниципаль норматив хокукий актлар белән билгеләнә.

2.28. Территорияләрне санитар чистарту - каты көнкүреш калдыкларын жыю, чыгару.

2.29. Рөхсәтсез чүп-чар ташлау-житештерү һәм куллану калдыкларының үз белдекләре белән ташлану (урнаштыру) яки 50 кв.метрдан артык мәйданда һәм 30 кубометрдан артык мәйданда жыелуы нәтиҗәсендә барлыкка килгән.

2.30. Ишегалды территориясе - торак бина янындагы һәм анда яшәүче затларның гомуми кулланылышында булган, периметр буенча торак биналар, корылмалар һәм киртәләр белән чикләнгән жири кишәрлекенең бер өлеше.

2.31. Вакытлыча төзелеш - төзелешкә рөхсәт бирүне таләп итми торган капиталь төзелеш объектлары булмаган объектлар, тирәнрәк фундаментлар, жири асты биналары төзүне күздә тотмый, инженерлык коммуникацияләрен су астына алуны таләп итми һәм эшнең чикләнгән вакыты белән характерлана. Аларга павильоннар, киосклар, навеслар, палаткалар, металл гаражлар һәм башка шундый объектлар керә.

2.32. Газон-төзекләндерү элементы, ул үз эченә кискен үләнне һәм башка үсемлекләрне ала.

2.33. Күләме 2 м² дан артмаган конструкция дивары өслеге буенда урнашкан элмә такталар реклама характеристында мәгълүматлар булмаган федераль законнар нигезендә кулланучыга мәҗбүри мәгълүматны ачу яки тарату очен билгеләнгән.

2.34. Жәмәгать транспорты тукталышы-павильон, эскәмияләр һәм чүп савытлары, бер үк вакытта урнаштыру очен билгеләнгән чикләр һәм тукталышлар күрсәткечләре белән жиһазландырылган махсус билгеләнгән территория.

2.35. Тротуар-1 метрдан да ким булмаган кинлектәге урамнар һәм юллар буенда каты өслеккә ия жәяүлеләр зонасы.

2.36. Урам - транспорт чаралары һәм жәяулеләр хәрәкәте өчен жайлыштырылган яисә жайлыштырылган, жир полосасы яисә торак пунктлар чикләрендә урнашкан ясалма корылманың өслеге, шул исәптән тиз йөрешле һәм көйләнә торган магистраль юлы, жәяулеләр һәм парк юлы, фәнни-житештерү, сәнәгать һәм коммуналь-склад зоналарында (районнарда) юл.

2.37. Биналарның фасады-бинаның тышкы яғы яки корылманың.

2.38. Яшел үсентеләр-агач, агач-куак, куак һәм үлән үсемлекләре-ясалма һәм табигый үсемлекләр.

2.39. Яшел үсентеләрне заарлау-жир өсте өлешенә һәм тамыр системасына механик, химик һәм башка зыян китерү, үсешне туктатмау.

2.40. Яшел үсентеләрне юк итү-үсешнең туктатылуына китерә торган яшел үсентеләрне заарлау.

2.41. Яшел утыртмаларның торғызы бәясе-Муниципаль милектәге яшел үсентеләргә зыян китергән өчен түләнә торган, яшел үсентеләрне санкцияләнмәгән күчереп утыртканда яисә сүткәндә, шулай ук аларны зыян күргән яки юк иткәндә алына торган зыянны матди компенсацияләү . ;

2.42. Стационар ваклап сату сәүдә чөлтәре-махсус жиһазландырылган һәм сәүдә алып бару өчен билгеләнгән биналарда (павильоннар, киосклар) урнашкан объектлар.

2.43. Стационар булмаган вак-төяк сәүдә чөлтәре-төрле һәм қупләп сату (палаткалар, прилавкалар, лоткалар, арбалар, кәржиннәр, автоприцеплар, автолавкалар, автоцистерналар h.b.) принципларында эшли торган объектлар, аларны урнаштыру жирлек башкарма комитеты раслаган стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасы белән билгеләнгән.

2.44. Кулланучылар-милекчеләр, арендаторлар, баланс тотучылар, жирдән файдаланучылар.

2.45. Яшел хужалык объекты-үсемлекчелек (чүптән тыш), билгеле бер территориядә архитектура-Ландшафт ансамбле, шул исәптән Яшел хужалык жиһазлары (парклар, урман парклары, скверлар, газоннар, яшел зоналар h.b.).

2.46. Жирлек территориясен чистартуның Генераль схемасы - ул калдыкларны жыю, дайми рәвештә бетерү, урнаштыру, шулай ук калдыкларны жыю, заарсызландыру һәм эшкәртү методларын, торак пунктларның территорияләрен чистарту һәм жыештыру системасы өчен маҳсус машиналар, механизмнар, жиһазлар һәм инвентарьлар, калдыкларны урнаштыру һәм эшкәртү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм рекультивацияләү, калдыкларны изоляцияләү, урнаштыру һәм эшкәртү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм рекультивацияләүнен максатчанлыгын билгели һәм тәэммин итә торган территориаль-планлаштыру документы булып тора., әйләнә-тирә мохиткә заарлышы матдәләрнең эләгүен булдырмау максатларында, маҳсус саклагычларда алга таба да файдаланылырга тиеш түгел.

Бүлек 2. САНИТАР ЧИСТАРТУ ҺӘМ ТӨЗЕКЛӘНДЕРҮ ЖИРЛЕК ТЕРРИТОРИЯСЕ

Мәкалә 3. Жирлек территориясен санитар чистарту

3.1. Юридик һәм физик затлар, аларның оештыру-хокукий формаларына бәйсез рәвештә, үзләренең милек хокуқында яки башка әйбер хокуқында яки жир кишәрлекләренең һәм якын-тирә территорияләренең (шәхси йортлар, предприятие, оешма, учреждение территориияләрендә) үз вакытында һәм сыйфатлы чистартылуын, гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә, төзекләндөрү элементларын (юлларны, тротуарларны, газоннарны, кече архитектура формаларын, яктырту, су бүлүне h. б.) жимерүне һәм жимерүне тәэммин итәргә бурычлы., үз белдеген белән төрле төрдөгө хужалык һәм вакытлыча корылмалар төзу.

3.2. Каты көнкүреш калдыкларын жыю, вакытлыча саклау, дайми чыгару һәм территорияләрне жыештыру системасын оештыру эйләнә-тирә мохитне саклау һәм Кеше саулыгы өлкәсендә Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән экологик, санитар һәм башка таләпләр нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

3.3. Житештерү һәм куллану калдыклары халык һәм яшәү тирәлеге өчен куркынычсыз булырга һәм Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, жирле үзидарә органнарының санитар кагыйдәләре һәм башка норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиешле житештерү, куллану, заарсызландыру, транспортлау, саклау һәм күмелергә тиеш.

3.4. Жирлек территориясен чистарту һәм чистартуның барлык төрләре буенча чаралар үткәрү чираты, эш күләмнәре, чистарту системасы объектларын жыю системасы һәм методлары, урнаштыру билгеләнгән тәртиптә расланган генераль чистарту схемасы нигезендә билгеләнә.

3.5. Житештерү һәм куллану калдыкларын санкцияләнмәгән чүплекләрдә урнаштырган затларны ачыклау, житештерү һәм куллану калдыкларын бетерү һәм чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү муниципаль Төзекләндөрү кагыйдәләре нигезендә әлеге территорияләрне жыештыруны тәэммин итәргә тиешле затлар исәбенә башкарыла.

3.6. Жир кишәрлекендә, торак яки торак булмаган бинада үзенең көнкүреш һәм хужалык эшчәнлеген башкаручы, аренда килешүе яки милекче белән башка килешү нигезендә калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерүне мөстәкыйль оештырмаган очракта, әлеге житештерүче калдыкларын жыю, чыгару һәм утильләштерү буенча бурычлар алда аталган күчемсез милек объектлары милекчесенә йөкләнә.

3.7. Каты коммуналь калдыкларны жыюның билгеләнгән тәртибен тәэммин итү һәм аны үткәрү өчен җаваплылык калдыкларны жыю һәм вакытлыча саклау урыннарының милекчеләренә йөкләнә.

3.8. Ремонт вакытында барлыкка килгән калдыкларны чыгару әлеге ремонтны башкаручы затлар тарафыннан мөстәкыйль башкарыла.

3.9. Конкрет махсуслаштырылган оешмаларга, юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнар тарафыннан беркетелгән гомуми кулланылыштагы урыннарны, мәйданнарны, урамнарны һәм юл чөлтәрен чистарту эшләрен оештыру Ямаширмә авыл жирлеге башкарма комитетына йөкләнә.

3.10. Конкрет махсуслаштырылган оешмаларга, юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнарга беркетелгән гомуми кулланылыштагы урыннарны, мәйданнарны, урамнарны һәм юл чөлтәрен чистарту өчен җаваплылык муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә подрядчыга йөкләнә.

3.11. Бұлғу полосаларының санитар торышы, шулай ук юл йөрү өлешиндеге коймаларны, тротуарларны һәм юлларны төзекләндерүнең башка элементларын карап тоту буенча эшләрне оештыру муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.12. Аеру полосаларының санитар торышы, шулай ук юлларның машиналар йөри торган өлеши коймаларын, тротуарларны һәм юлларны төзекләндерүнең башка элементларын карап тоту өчен оператив идарә хокуқында булган затларга жаваплылық йөкләнә.

3.13. Эшләрне оештыру һәм ваклап сату урыннарының санитар торышы һәм хезмәтләр күрсәтү өчен жаваплылық әлеге төр эшчәнлекне гамәлгә ашыручи затларга ваклап сату (кумә) сәүдәсен оештыру хокуқына рөхсәт нигезендә йөкләнә.

3.14. Якын-тирә газоннарда, сәүдә палаткалары, киоск h. б. түбәләрдә савытлар саклау рөхсәт ителми.

3.15. Жәмәгать транспортты тукталышларын карап тоту һәм санитар торышы өчен эшләрне оештыру (баланстагы тукталышлардан тыш) муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.16. Жир өсте һәм грунт суларын урамнардан, юллардан, тротуарлардан бүлеп бирү өчен билгеләнгән каналарны, торбаларны һәм дренажларны карап тоту һәм чистарту, яңғыр канализациясе коллекторларын һәм яңғыр кабул иту коеларын чистарту өчен жаваплылық муниципаль заказчыга бюджет финансавы нигезендә йөкләнә. Ведомство су булғу корылмалары һәм системалары тиешле ведомстволарга яки Коммуналь предприятиеләр белән килешүләр буенча хезмәт күрсәтелә.

3.17. Электр тапшыру линияләрен, газ, су үткәргеч һәм жылылық чeltәrlәren, трансформатор подстанцияләрен (ТП), бұлғу пунктларын (РП) урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен бүлеп бирелгән территорияләрне жыештыру һәм чистартуны әлеге чeltәrlәrdәn, электр тапшыру линияләрен һәм объектларны файдаланучы оешмалар көче һәм чаралары белән башкарырга киңәш ителә. Әлеге пунктта күрсәтелгән чeltәr хужасыз булса, территорияләрне жыештыру һәм чистартуны хужасыз мөлкәтнең сакланышын тәэмин итү һәм алардан файдалану турында килешү төзелгән оешмалар башкарырга киңәш ителә.

3.18. Жәмәгать бәдрәфләрен карап тоту һәм Санитар торыш өчен эшләрне оештыру, жәмәгать бәдрәфләренең санитар нормаларына туры китереп, объектлар балансында булган предприятиеләргә йөкләнә.

3.19. Муниципаль берәмлек территориясен жыештыру, төзекләндеру һәм яшелләндерү эшләрен башкаруга гражданнарны жәлеп итүне Ямаширмә авыл жирлеге башкарма комитеты каары нигезендә башкарырга кирәк.

3.20. Жирлек территориясендә тыела:

- территорияләрне металл лом, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чары, шлак һәм башка калдыклар белән пычрату, ягулық-майлау материаллары, нефть продуктлары белән пычрату, калдыклар чүплеге урнаштыру . ;

- калдыкларны, калдыкларны жыю өчен махсус бирелгән урыннардан һәм контейнерлардан тыш, урнаштыру, юынты суларны су бұлғу каналларына, кюветларга, рельефка, яңғыр канализациясенең Су кабул иту коеларына ташлау;;

- стационар булмаган сәүдә объектларын, шулай ук ял иту өлкәсендә хезмәт күрсәту өлкәсе объектларын (аттракционнар, надувные батутлар, велосипедларны

прокатка алу, роликлар hем халыкның ялын hем күнел ачуын оештыру өчен файдаланыла торган башка шундай объектлар), билгеләнгән тәртипне бозып урнаштыру; ;

- Яшел утыртмаларда (агачларда, куакларда h. б.), Көнчыгыш торбаларда, урам коймаларында, асфальт hем плитка катламнарында hем бу максатлар өчен билгеләнмәгән башка урыннарда реклама-мәгълүмати материаллар урнаштырырга;;

- автотранспорт чараларын юарга hем чистартырга, елга hем сулыклар ярларында, ишегалларында hем урамнарда, күпләп йөри торган урыннарда, елга hем сулыклар ярларында кер юу hем келәмнәр ясарга;;

- йөкне сүс белән ташу, тракторларны авыл урамнарына асфальт белән капланган чабу;

- юлларны пычратучы, тузанлы йөкләр, эретмәләр, яфраклар, брезент капламыйча калдыклар, бу максатлар өчен жиһазланмаган машиналарда сыек йөкләр ташырга;;

- урамнарны, мәйданнарны, гомуми файдаланудагы ишегалды территорияләрен жир эшләре башкаруга тиешле рөхсәттән башка казу, шулай ук жир эшләрен башкаруга рөхсәт белән билгеләнгән срокта казу урыннарын тиешле халәткә китерү буенча чаралар курмәскә; ;

- бу максатлар өчен билгеләнмәгән грунт, чүп-чар, калдыклар, кар, бозны чүп-чардан арындыру hем чүп-чардан арындыру;;

- урамнарда, тротуарларда, газоннарда төзелеш материалларын туплау, гамәлдәге законнарны бозып, квартал эчендәге юлларны hем йортларга керү юлларын ябу;

- тәртип, кәгазь, чүп-чарны газоннарга, тротуарларга, урам, мәйдан, ишегалды территорияләренә, паркларга, скверларга hем башка жәмәгать урыннарына ташларга;;

- бакча диваннары, эскәмияләр, пачкать, чүп савытларын, урам утлары фонарыларын бозарга яки юк итәргә, башка кече архитектура формалары;

- биналарда hем корылмаларда язулар ясарга hем кияргә;

- сметаларны hем көнкүреш калдыкларын кое капкачларына, янгыр канализациясенең Су кабул иту рәшәткәләренә, лотокларга, кюветларга ташларга;;

- чүп-чарны, яфракларны hем коры үләнне, тараны, житештерү калдыкларын яндыру, учак ягу, шул исәптән предприятиеләрнең hем шәхси йортларның эчке территорияләрендә;

- әлеге максатлар өчен билгеләнмәгән урыннарда урам сәүдәсен оештырырга;

- чөлтәрләргә hем коммуникацияләргә үз белдеген белән тоташырга;

- фасадларны үз белдеген белән үзгәртеп корырга, барлык типтагы гаражлар урнаштырырга, билгеләнмәгән урыннарда тышкы мәгълүматны йөртүчеләр, кече архитектура формалары урнаштырырга, жир кишәрлекләренең киртәләрен тиешле рөхсәтсез урнаштырырга . ;

- яшел үсентеләрне ватарга, бозарга hем юк итәргә, кәүсәләрдәге үз белдеген белән үрчетелгән пычакларны, гамак hем таган агачларына элеп куярга, килем киптерү өчен бауларга элеп куярга, аларга кадак сугарга.;

- повреждать hем уничтожить газоннар;

- атларны, хайваннарны hем башка хайваннарны, балалар hем спорт

мәйданчыкларында, мәктәпкәчә балалар учреждениеләре, мәктәпләр һәм башка уку йортлары территорияләрендә, сәламәтлек саклау объектлары һәм административ учреждениеләр территорияләрендә, газоннарда, халык ял итә торган урыннарда, шулай ук атларны, хайваннарны һәм башка хайваннарны, кошларны халык күпләп су коену өчен билгеләнгән урыннарда йөртүгә юл куярга.

Мәкалә 4. Төзекләндерү элементлары.

4.1. Яшелләндерү-территорияне төзекләндерү һәм Ландшафтлы оештыру элементы, ул жирлек тирәлеген үсемлек компонентларын актив кулланып формалаштыруны, шулай ук жирлек территориясендә элек барлыкка килгән яки башта булган табигый мохитне саклауны тәэмин итә:

4.1.1. Яшелләндерүнен төп төрләре булып массивлар, төркемнәр, солитерлар, тере киртәләр, кулислар, боскетлар, шпалерлар, газоннар, чәчәклекләр, утыртмаларның төрле төрләре (аллея, гади, букет h.б.) тора.

Урамнарны, мәйданнарны, паркларны, скверларны, паркларны, паркларны төсле итеп бизәү, шулай ук ландшафт архитектурасы объектларын капиталь ремонтлау һәм реконструкцияләү эшләрен Ямаширмә авыл жирлеге башкарма комитеты белән килемштереп башкарырга кирәк.

4.1.2. Объектлар территорияләрен яшелләндерүне проектлаганда киңәш ителә:

- гамәлдәге үсемлекне, агач үсемлекләренең һәм үлән катламының торышын бәяләргә;

- агач үсемлекләренең корыган зыяннарын ачыклау, аларны бетерү буенча чаралар эшләү;;

-ял итү зонасының гомуми мәйданының 80% ыннан да ким булмаган күләмдә үлән катламын, агач-куак һәм яр буе үсемлекләрен саклауны тәэмин итәргә.

4.1.3. Жирлек территориясендә ике төрле яшелләндерү кулланыла: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм мобиль-үсемлекләрне махсус күчмә савытларга утырту (контейнерлар, вазоннар h.б.).

4.1.4. Су белән тәэмин итү, ташландык сularны ағызу һәм канализация, газ, жылылык белән тәэмин итү, электр линияләре инженерлык чeltәрләреннән 2 метрдан да ким булмаган арада агачлар утыртуны гамәлгә ашырырга.

4.2. Катлам:

4.2.1. Өслек өслеген каплау жирлек территориясендә Куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәэмин итә, шулай ук эйләнә-тирәлекнең архитектур-сәнгать кыяфәтен формалаштыра.

4.2.2. Жирлек территориясен төзекләндеру максатыннан түбәндәге капламалар билгеләнде::

- каты (капиталь) - асфальт-бетон, цемент-бетон, табигый таш h. б. материаллардан ясалган монолит яки жыелма командалар.;

- табигый яки ясалма коелучы Материаллардан (ком, вак таш, гранитлы чуплекләр, керамзит, резин крошка h. б.) ясала торган йомшак (капиталь булмаган) - табигый хәлдәге, коры катнашмалар, тыгызланган яки ныгытылган бәйләгечләр белән ныгытылган яки ныгытылган коры катнашмалар.;

- үлән катламын эзерләү һәм утырту буенча махсус технологияләр буенча башкарыла торган газоннар - газоннар;

- катнаш - представляющие ярашуы катлам күрсәтелгән югарырак (мәсәлән, плитка, утопленная бу газон, h.б.).

Проектта кулланыла торган өслек төрен ныклы, ремонтка яраклы, экологик яктан чистартырга ярамый.

4.2.3. Каплам төрлөрен сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә кабул итәргә кирәк: каты - проектлау вакытына гамәлдә булган иң чик йөкләнешне, характерны һәм хәрәкәт составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып; йомшак - аерым төр территориияләрне (балалар, спорт мәйданчыкларын, этләрне урамда йөрту өчен мәйданчыкларны, жәяу йөрү юлларын h.б. объектларны) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекле үзенчәлекләрен исәпкә алып; газон һәм экологик объектлар буларак катнаш.

4.2.4. Каты өслек төрлөрен коры халәттә элү коэффициенты 0,6, юешлектә 0,4 коэффициенты белән билгеләргә кинәш ителә. Кафель, метлах плиткасы, жәяүлеләр коммуникацияләре территориясендә ясалма һәм табигый таштан ясалган плитәләрне каплау, баскыч баскыч баскычларында, керү төркемнәре түбәләре мәйданчыкларында кулланылмаска кирәк.

4.2.5. Проектлаганда, өслек суларын чыгаруны тәэммин итә торган каты өслек өслеген каплауны күздә тотарга кирәк.

Күэт зонасында урнашкан агачларга саклауның башка төрләре (өстәл рәшәткәләре, бордюрлар, периметраль эскәмияләр h.б.) булмаганда, кәүсәдән 1,5 метрдан да ким булмаган радиуста капламаларның саклагыч терләрен: вак таш, галечное, газон чәчеп, "кәрәз" не күздә тотарга кинәш ителә. Саклагыч катлам бер дәрәҗәдә яки жәяүлеләр коммуникацияләренен өслеге югарырак булырга мөмкин.

4.3. Борт ташлары:

4.3.1. Тротуар һәм машиналар йөрү өлеше кисешкән урында юл борт ташлары куярга кирәк. Борт ташлары машиналар йөрү өлешен нормативтан 150 мм да ким булмаган күләмдә арттыру белән билгеләнә, ул өслекләр ремонтланган очракта да сакланырга тиеш.

4.3.2. Автотранспортның газонга бәрелүенә юл куймас өчен, газон белән хәрәкәт итү өлеше капланган урыннарда борт ташлары куела.

4.3.3. Газонны саклау һәм жәяүлеләр тротуарларын каплау өчен газон дәрәҗәсеннән кимендә 50 мм, ким булмаган арада 0,5 мм артыклик биругче бакча борты куела.

4.4. Баскычлар, баскычлар, пандуслар:

4.4.1. Жәяүлеләр коммуникацияләреннән Тайпылганда жирлек территориясендә баскычлар урнаштыру күздә totыла.

4.4.2. Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка массалы объектлар урнашкан урыннарда төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар йортларында һәм баскычларда аларны пандус белән жиһазландыруны күздә тотарга кирәк.

4.4.3. Пандус булырга тиеш үтәлгән берничә материал белән шероховатой текстурой өслеге башка горизонтальных канавок. Киртәләү пандусы булмаган очракта 75 мм биеклектәге киртәләү бортины һәм поручнины күздә тотарга кирәк.

4.4.4. Баскычның яки пандусның ике яғы буенча да 800-920 мм түгәрәк яки турыпочмаклы кисештәге 800-920 мм биеклектәге поручнины күз алдында тотарга

кирәк, ул кул белән колачлау өчен уңайлы һәм дивардан 40 мм ераклыкта тора.

4.5. Коймалар:

4.5.1. Жирлек территориясендә тәзекләндерү максатларында жир участоклары һәм оешмалар, рекреацион зоналар чикләре буенча 0,3-3,0 м биеклектәге коймалар (декоратив, саклагыч) куллануны құздә тотарга рөхсәт ителә.

Жәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә чукрак һәм тимер-бетон коймаларны проектлаштыру тыела. Тышкы кыяфәтне жирлек администрациясе белән билгеләнгән тәртиптә килемштергән очракта, декоратив метал коймалар куллану рөхсәт ителә.

Шәхси торак тәзелешендәге жир участоклары коймаларының максималь биеклеге, тышкы кыяфәте һәм конструкцияләре муниципаль берәмлекнең жирдән файдалану һәм тәзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.

4.5.2. Киртәләрне проектлауны, аларның урнашуына һәм гамәлдәге нормаларга, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарырга кирәк.

4.5.3. Жирлектәге магистральләр һәм транспорт корылмалары коймаларын ГОСТ Р 52299, ГОСТ 26804 ГОСТ нигезендә проектларга кирәк.

4.5.4. Газоннар totashkan урыннарда, автотранспорт стоянкаларына, автомобилльләр китү һәм газон аша тропларны таптату урыннарында 0,5 метрдан да ким булмаган биеклектәге саклагыч металл коймалар урнаштыруны құздә тотарга кирәк.

4.5.5. Жир асты корылмалары белән кисешкән урыннарда 1,1-3,0 м биеклектәге киртәләрне проектлаганды, ремонт яки тәзелеш эшләре башкарырга мөмкинлек бирүче киртәләр конструкцияләрен құздә тотарга кирәк.

4.5.6. Интенсив жәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яки тәзелеш һәм реконструкция эшләре житештерү зоналарында агачлар үсү урыннарында, яше, агач токымына һәм башка характеристикаларга карап, 0,9 м (һәм аннан күбрәк) диаметрлы саклагыч өстәл киртәләрен құздә тотарга кирәк.

4.6. Кече архитектура формалары:

4.6.1. Кече архитектура формаларына (МАФ) түбәндәгеләр керә: монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиЛЬ һәм вертикаль яшелләндерү өчен жайламалар, су жайламалары, шәһәр жиналары, муниципаль берәмлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник жайламалар.

4.6.2. Су корылмаларына фонтаннар, эчәргә яраклы фонтанчиклар, бюветлар, декоратив сұлықлар керә.

4.6.3. Эчәргә яраклы фонтанчиклар ял иту зоналарында һәм кешеләр күпләп жыела торган урыннарда урнашкан. Эчәргә яраклы фонтанчик урнаштыру урыны һәм аңа ябын килүне каты өслек белән жиналарга кирәк, биеклеге өлкәннәр өчен 90 см һәм балалар өчен 70 см дан да артмаска тиеш.

4.7. Муниципаль берәмлек жиналары:

4.7.1. Муниципаль берәмлек жиналарына түбәндәгеләр керә: жәмәгать кинлекләре, рекреация һәм ишегаллары территорияләрендә урнашкан ял скамейларының төрле төрләре; өстәл уеннары, жәйге кафелар өчен мәйданчыкларда скамей һәм өстәлләр h. б.

4.7.2. Урнаштыру скамей кирәк құздә тотарга каты төрләрен каплау яки

фундамент. Ял итү зоналарында, урман паркларында, балалар мэйданчыкларында йомшак катламнарга эскэмияләр урнаштыру рөхсәт ителә.

4.7.3. Өслеге скамья өчен ял башкарыла Агачтан Белән Төрле төрләре водоустойчивой эшкәрту.

Бәлки үтәргә скамья һәм өстәлләр берсе агач пень-бура, бүрәнәләр һәм плах, юк, сколов һәм кискен углов.

4.8. Спорт жиһазлары:

4.8.1. Спорт жиһазлары-ул халыкның барлык яшь төркемнәре өчен билгеләнгән, спорт, физкультура мэйданчыкларында урнашкан жиһаз.

4.8.2. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт жиһазлары завод житештерүендә дә, махсус эшкәртелгән өслекле бүрәнәдән һәм борыслардан эшләнгән булырга мөмкин.

4.9. Балалар мэйданчыклары:

4.9.1. Балалар мэйданчыклары төрле яштәге балалар өчен уеннар һәм актив ял итү өчен билгеләнгән.

4.9.2. Мәктәпкәчә һәм мәктәпкәчә яштәге балалар өчен балалар мэйданчыкларын торак төзелеше участогында, кече һәм урта мәктәп яшендәге мэйданчыкларны, комплекслы уен мэйданчыкларын төркем яки микрорайон Территорияләрендә, спорт-уен комплексларын һәм шуу урыннарын торак район паркларында урнаштырырга кинәш ителә.

4.9.3. Торак йортлар һәм ижтимагый биналар тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яштәге балалар мэйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 м, кече һәм урта мәктәп яшендәге - 20 м, комплекслы уен мэйданчыклары-40 м, спорт - уен комплекслары-100 м дан да ким булмаска тиеш.

4.9.4. Тарихи яки югары сыйфатлы төзелеш шартларында мэйданчыкларның күләме территориаль мөмкинлекләргә бәйле рәвештә, балалар мэйданчыгы урнашачак урынга якын территориядә яшәүче күпчелек халыкның ризалыгы белән, торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән 10 метрдан да ким булмаган ераклыкта кабул итепергә мөмкин.

4.9.5. Балалар мэйданчыклары транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш мэйданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, чүп-чар җыю урыннарыннан, автотранспорт чараларын дайми һәм вакытлыча саклау участокларыннан изоляцияләнергә тиеш.

4.10. Спорт мэйданчыклары:

4.10.1. Спорт мэйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

4.10.2. Спорт мэйданчыклары чикләреннән алыш торак йорт тәрәзәләренә кадәр минималь ераклыкны, мэйданчыкның тавыш характеристикасына карап, 20дән 40 м га кадәр кабул итәргә кинәш ителә.

4.10.3. Спорт мэйданчыгында территорияне төзекләндерү элементлары исемлегенә йомшак һәм газон капламалары, спорт жиһазлары керә.

4.10.4. Мэйданчыклар 2,5-3 м биекләттәгә челтәрле коймалар белән жиһазландырылырга тиеш, ә спорт мэйданчыклары янәшәсендәге урыннарда - 1,2 м биекләттә.

5 Статья. Урамнарны яктыртуны оештыру

5.1. Урамнар, юллар, мәйданнар, ижтимагый территорияләр, торак йортлар территорияләре, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, жирлек башкарма комитеты раслаган расписание буенча, тәүлекнең каранғы вакытында яктырытылырга тиеш.

5.2. Урамнарны яктыруту чөлтәрләрен төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капиталь ремонтлау маҳсуслаштырылган оешмаларга башкарыла.

5.3. Яктыруту жиһазлары эшендә электр үткәргечләрнең өзелүенә яки терәкләргә зыян китеүгә бәйле барлық яктыруту жиһазлары эшендә житешсезлекләр ачыкланғаннан соң, ут жиһазларының милекчеләре (хужалары) тарафыннан юкка чыгарылырга тиеш.

5.4. Жирлек территориясендә тыела:

- үткәргечләрне һәм кабельләрне урам яктыруту чөлтәрләренә һәм яктыруту жиһазларына үз белдеген белән тоташтыру;;

- урам яктыруту чөлтәрләрен һәм яктыруту жиһазларын үткәргечләрнең текә ярлары, терәк-таяныч, изолятор зыян күргән очракта эксплуатацияләү.

5.5. Урамнарны яктыртуны оештыруга карата техник таләпләр гамәлдәге техник нормалар һәм тиешле электр белән тәэммин итү чөлтәрләрен проектлауга кагыйдәләр белән билгеләнә.

5.6. Тышкы яктыруту өчен урамнарны яктыруту өчен билгеләнгән энергияне саклый торган яктырткычлар кулланырыга кирәк. Урам яктыруту жайламналарын монтажлаганды бер юлда яки бер юлда бер генә ут баганалары, терәк һәм кронштейн куллану рөхсәт ителә.

5.7. Светильникларны проект биеклеге, элмә тактасы, наклон почмагы, яктырткычлар һәм яктыртыла торган участокка кагылышлы нигезләмәни нигезендә монтажларга кирәк.

5.8. Крепление светильников булырга тиеш ышанычлы һәм исключать мөмкинлеге ирекле үзгәртү нигезләмәсен светильника эксплуатация процессында.

5.9. Урам-юл чөлтәре элементларын тәүлек якты вакытында яктыруту яктырткычлары булу рөхсәт ителми, ремонт эшләрен башкару өчен кыска вакытлы кертелүдән тыш.

5.10. Тышкы яктыруту чөлтәрләренән төзелешен, үзгәртеп корылышын, ремонтын һәм торышын тиешле чөлтәрләренән милекчеләре (баланс тотучылары) контролъдә tota.

5.11. Чөлтәрләренән милекчеләре (баланс тотучылары) тышкы яктыруту чөлтәрләренән энергия нәтижәлелеген арттыру буенча чараптар күрә, шул исәптән чөлтәрләрне һәм урамнарны яктыруту белән идарә итү системаларын реконструкцияләү һәм модернизацияләү.

Мәкалә 6. Урналар

6.1. Халық күпләп йөри торган урыннарда, урамнарда, пассажир транспорты тұкталышларында, сәүдә объектларына көрү урыннарында урналар куела.

Жирлек территориясендә урналар урнаштыру (күчерелергә мөмкин) милекчеләр, биналар, корылмалар яки аларда биналардан, шулай ук жир кишәрлекләре чикләрендә - төп һәм ябын-тирә территория чикләрендә мөстәкүйль башкарыла.

6.2. Чүп савытлары төзек хэлдэ, тулысынча, лэкин көненэ бер тапкырдан да ким булмаган күләмдэ чистартылырга тиеш.

6.3. Чүплеклэрне карап тоту һәм санитар торышы өчен җаваплылык 6.1. п. күрсәтелгән затларга йөкләнә. Шулай ук янын-тирә территорияләрне жыештыручи оешмалар, учреждениеләр, предприятиеләр, сәүдә оешмалары да катнашты.

6.4. Чүплеклэрне урнаштыру җәяулеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәт итүен, инвалид һәм балалар коляскалары йөрүен исәптә алыш башкарыла.

6.5. Тыелган:

- чүп савытларын чүп-чар белән тулыландыру;
- тротуарларга һәм газоннарга чүп-чар сибү , шул исәптән чүп савытларын алмаштырганда;
- чүп-чар белән пакетларны З сәгатьтән артык вакыт эчендә территорияне жыештыру эшләрен башкарғаннан соң урнаштыру.

7 Статья. Биналарның, корылмаларның, коймаларның фасадларын карап тоту

7.1. Милекчеләр, биналар, корылмалар, корылмалар (шул исәптән вакытлыча), электр линияләре, кече архитектура формалары, мәгълүмат конструкцияләре, терәкләр, кронштейннар, тышкы яктырту җайламалары һәм элементе чeltәre һәм башка төзекләндерү элементларын қулланучылар (шул исәптән вакытлыча), әлеге объектларны аларның техник халәтендә тотарга тиеш. Күрсәтелгән объектлар чиста булырга, үз белдеген белән урнаштырылган мәгълүмати, (яки) реклама конструкцияләре, язулар өслегендә булмаска, шулай ук коррозиягә ия булмаска тиеш.

7.2. Эчтәлек фасадларын биналар (шул исәптән торак йортлар) үз эченә ала:

- конструктив элементларның һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, канатларын һәм аерым баскычларны, спусклар һәм баскычлар коймаларын, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны эксплуатацион күрсәткечләрен тоту.;

- водостокларның, водосток торбаларның һәм сливларның төзек хэлдә булуын һәм карап тотылуын тәэмин итү;

- герметизация, тегү һәм тегү тегүләр, ярыклар һәм сайлау;

- отмосткаларны, цоколь тәрәзәләрен торғызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;;

- тәрәзә юу;

- биналарны, корылмаларны һәм корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары белән каралган башка таләпләрне үтәү.

7.3. Бина фасадларын һәм аларның конструктив элементларын үз белдеге белән яңадан жиһазландыру тыела. Биналарның фасадларын һәм аларның конструктив элементларын яңадан жиһазландыру Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп башкарыла.

7.4. Биналар, корылмалар, корылмаларның фасадлары күзгә куренерлек зыян китерергә тиеш түгел, шул исәптән фасад өслегенең 5% тан артыгын били торган бизәкләү катламының жимерелүе, су үткәргеч торбалар, каргалар һәм

чыгарылмаларның фасадлары.

7.5. Окрашенные өслеге фасадлар булырга тиеш равными, однотонным, башка таплар һәм поврежденных урыннар.

7.6. Биналарның, торак йортларның, коймаларның, корылмаларның (шул исәптән вакытлыча) фасадларын буяу, Капиталь һәм агымдагы ремонты аларның техник торышына һәм тышкы кыяфәтенә карап башкарыла.

7.7. Цоколейларны һәм фасадларны ремонтлау дымлы чистарту мөмкинлеге бирүче материаллар белән башкарыла.

7.8. Балкон, козырек конструкцияләренең жимерелү билгеләрен ачыklаганда, милекчеләр, биналарның, корылмаларның, корылмаларның баланс тотучылары, идарәче оешмалар кешеләрнең иминлеген тәэммин итү һәм мәгълүматның алга таба үсешен кисәтү буенча кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

7.9. Белем, Корылмалар фасадларын реконструкцияләү, шулай ук тәрәзә һәм ишек юлларын урнаштыру, алыштыру әлеге Кагыйдәләр нигезендә билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Мәкалә 8. Сезонлы жыештыру үткәрүгә таләпләр

8.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне, шулай ук көзге-кышкы чорда тирә-юнъ территорияләрне жыештыру 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр бара. Һава шартларына бәйле рәвештә, кисken салкыннар башлану, кар яву һәм көзге-кышкы жыештыру вакытында салкын һава торышы урнашу сәбәпле, авыл җирлеге башкарма комитеты карапы белән үзгәртелергә мөмкин.

8.2. Көзге-кышкы чорда территорияне жыештыру бер үк вакытта кар, боз, чүп-чар чыгаруны күздә tota.

8.3. Һава шартларына карап, каты өслекле территорияләр кардан, боздан һәм кардан бөтен кинлеккә кадәр чистартылырга тиеш.

8.4. Бозлавыкта, беренче чиратта, бозлавыкка каршы материаллар белән чистартылган ком яки рөхсәт ителгән ком, күтәрелеш (шул исәптән баскычлар), чатлар, җәмәгать транспортны тукталышлары урыннарында тукталыш һәм утыру мәйданчыклары, җәяүлеләр кичүе, тротуарлар чистартыла һәм коела.

8.5. Юлларны, мәйданнарны, тротуарларны, юлларны кардан чистартуны кар яву белән үк башларга кирәк. Кар күпләп явканда һәм кар ташыган вакытта тротуарларны һәм җәяүлеләр юлларын кардан чистарту автотранспортның һәм җәяүлеләрнең иминлеген тәэммин итүне исәпкә алыш, барлык кар яву вакытында башкарылырга тиеш.

8.6. Биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның кар, боз сөнгеләре, кәрниз элмәкләре, балкон, саклагыч козыреклар, элмә һәм башка чыгыш ясаучы конструкцияләрен, түбәләрне, боз сөнгеләрен, балконнарны чистарту бурычы мондый объектларның милекчеләренә йөкләнә.

8.7. Түбәләрне кардан чистарту һәм боз сөнгеләрен бетерү җәяүлеләр өчен саклык чараларын кулланып тәүлекнең якты вакытында башкарыла. Шул ук вакытта агачларны, куакларны, электр үткәргечләрне, элемтә линияләрен, башка милекне саклау буенча чаралар күрелә. Ташландык кар һәм боз көн саен эшләр тәмамланганнан соң жыештырыла.

8.8. Кар, боз, чүп-чар чыгару закон тарафыннан калдыкларны жыю һәм чыгаруга карата билгеләнгән таләпләр нигезендә башкарыла.

8.9. Жәйге жыештыру 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр бара. Жәйге жыештыру түбәндәге чарапарны үз әченә ала: себерү, чұп-чар жыю, үләнне чабу, чистарту, коймаларны буяу.

8.10. Үләнне чабу кирәк булған саен башкарыла (үләннәрнең рөхсәт ителгән биеклеге 20 см дан да артмай).

8.11. Үлән чабуны тәүлекнәң якты вакытында башкарырга кирәк. Яңғыр, күе томан вакытында үлән чабу (50 метрдан кимрәк күренеш булғанда) һәм көчле жил булғанда гына тыела.

9 Статья. Гомуми файдаланудагы территорияләрне сезонының жыештыру һәм санитар чистарту эшен оештыру

9.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне сезонының жыештыру һәм санитар чистарту эшләрен оештыру жирлекнәң башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

9.2. Жирлек башкарма комитеты гомуми файдаланудагы территорияләрне дайими жыештыру һәм санитар чистарту эшен оештыра.

9.3. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачылаганда, әлеге территория чистартылырыга тиеш.

9.4. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачылаганда, мәрәжәгать яисә әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә вәкаләтле орган курсатмасе нигезендә, әлеге территорияләрне жыештыру гомуми файдаланудагы урыннар территориясендә рөхсәтсез калдыклар урнаштыруды гаепле затлар даирәсен билгеләү буенча чарапар үткәргәннән соң билгеләнгән срокта башкарыла.

9.5. Рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклау кызыксынуучы затларның, хәбәрләрнең, шулай ук бүтән мәгълүмат чыганакларының, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чарапарының мәрәжәгатьләре буенча гамәлгә ашырыла.

10 Статья. Коммуникацияләр төзегендә, ремонтлаганда, реконструкцияләгендә жир эшләрен башкаруга төп таләпләр

10.1. Авыл жирлеге территориясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Административ-техник инспекциясе тарафыннан бирелгән тиешле эшләр башкаруга рөхсәт нигезендә башкарыла.

10.2. Жир асты коммуникацияләрен яки төзелеш эшләренең башка төрләрен салғанда төзелеш һәм ремонт оешмалары гаебе белән башкарылган юл катламнарының жимерелүен һәм жимерелүен, жимерелүен һәм жимерелүен жирлек башкарма комитеты белән рөхсәттә (ордерда) килемштерелгән вакытта, эшләр башкаруга рөхсәт (ордер) алган оешмаларга тулысынча бетерергә кирәк.

10.3. Эшләр тәмамланганнан соң 24 сәгать дәвамында, ел фасылына карамастан, юлның машиналар йөрү өлешин каплау аварияләрсез транспорт хәрәкәтен тәэмин итү һәм механикалаштырылган жыештыру мөмкинлеге кысаларында торғызылырыга тиеш. Аны ачканнан соң, юл киеме конструкциясе

гамәлдәге конструкциядә бозылган төзеклекне торғызу турында килешүдә (килешүдә) курсәтелгән срокларда, эмма 1 айдан да соңға калмыйча - язғы-жәйге чорда, 2 айдан да соңға калмыйча - көзге-кышкы чорда торғызылырга тиеш.

10.4. Жир эшләрен башкаручи зат, эшләрне башкару урынында, үзе белән рөхсәт күчермәсе һәм эшләрне оештыру план-схемасына ия булырга тиеш.

10.5. Эшләр башкаручи затлар, юл, төзелеш, авария һәм башка жир эшләрен башкару өчен җаваплы вазыйфаи затлар әлеге кагыйдәләр, төзелеш нормалары, кагыйдәләр, техник регламентлар, стандартлар, төзелеш һәм эшләр башкару өлкәсендә башка норматив актлар, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актлары, жирлекнең муниципаль хокукий актлары нигезендә эшләр алыш барырга тиеш. 10.6. Киеренкелек астында булган кабельләрнең яки гамәлдәге газүткәргечләрнең сак зонасында эшләр башкаруны эшләр житәкчесе, бу коммуникацияләрдән файдаланучы оешма вәкилләренең турыдан-туры күзәтүе астында башкарырга кирәк.

10.7. Жир эшләре барышында коммуникацияләр, жир асты корылмалары яки шартлаткыч материаллар проектында күрсәтелмәгән жир эшләре ачыкланган очракта, жир эшләре тиешле органнарның, шулай ук коммуникацияләрнең хужаларының рөхсәтен алганчы туктатылырга тиеш.

10.8. Юл катламнарын, тротуарларны, газоннарны ачканда, тиешле эшләр башкарганда туфракның ундырышлы катламын саклау һәм куллану тәэмин итәлә.

10.9. Төнгө вакытта эшләмәүче механизмнар һәм машиналар юлларның машиналар йөрү өлешеннән арынырга тиеш.

Жәяулеләрнең иминлеген тәэмин итү өчен, жир эшләре башкаручи затлар, перилалы түшәмнәр һәм күперләрне бер-берсеннән 200 метрдан да ким булмаган арада урнаштырырга бурычлы.

10.10. Подрядчы оешмалар һәм эшләр башкару өчен җаваплы затлар, Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә, күрсәтелгән эшләрне сыйфатсыз башкарган һәм бозылган төзекләндерү элементларын (объектларын) торғызган өчен җаваплы.

10.11. Жир эшләрен рөхсәтсез (ордер) житештерү аларны житештерүче затны бозылган төзекләндерү эшләрен торғызу вазыйфаларыннан азат итми.

10.12. Административ җаваплылыкка тарту бозылган төзекләндерү эшләрен торғызу буенча вазифалардан азат итми.

10.13. Эшләр башкаруга рөхсәт биргән Орган, гамәлдәге законнар нормалары белән билгеләнә торган тиешле эш төрләрен башкару тәртибен, шулай ук ордерда билгеләнгән эшләрне башкару шартларын (эшләрне алыш бару вакыты, ысулы), Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы норматив хокукий актлары нигезендә гаепле затларны җаваплылыкка тарту белән, эшләрне алыш баруга рөхсәтне юкка чыгарырга хокуклы.

10.14. Авыл жирлеге территориясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару тыела:

- аларны житештерүгә рөхсәтсез юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару;;
- тарихи һәм мәдәни ядкярләр территориясендә мәдәни мирас объектларын саклау буенча тиешле орган рөхсәтеннән башка, аларга зыян китерү, жимерелү яки юкка чыгару куркынычы тудыручы жир эшләре башкару;;

- гамәлдәге корылмаларга, коммуникацияләргә, яшел үсентеләргә һәм төзекләндерү элементларына зиян китерү ; ;
- Материалларны эш урынына рөхсәттә билгеләнгән эш башлану сробыннан алдарак китерергә;;
- турыдан-туры урам һәм юлларның йөрү өлешендә эремә һәм бетон әзерләргә;
- коелардан, траншеялардан һәм котлованнардан газоннарга, яшел үсентеләр территориясеннән, тротуарлардан һәм урамнарның һәм юлларның машиналар йөри торган өлешеннән су сибәргә;;
- урамнар, юллар, тротуарлар, газоннарда Жир һәм төzelеш чүп-чарын эшләр тәмамланғаннан соң калдыру ; ;
- төzelеш материалларын туплау өчен артык (рөхсәттә билгеләнмәгән) мәйданнарны биләп торырга, рөхсәттә билгеләнгән чикләргә чыккан территорияләрне киртәләргә;;
- ишегалдына керү юлларын һәм керүләрне йөкләргә, Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен бозарга;;
- агачлар, куаклар, газоннар, юллар, урамнар, тротуарлар, эшләр башкару өчен бүләп бирелмәгән территорияләрне Жир һәм төzelеш материаллары белән күмәргә.

11 Статья. Сәүдә объектлары янындагы территорияне карап тотуга һәм төзекләндерүгә карата таләпләр

11.1. Ваклап сату объектларын рөхсәтsez урнаштыру тыела.

11.2. Жирлек территориясендә стационар булмаган сәүдә объектларын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектларны) муниципаль милектәге жир кишәрлекләрендә һәм дәүләт милке чикләнмәгән жир кишәрлекләрендә урнаштыру, стационар булмаган сәүдә объектын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объект) урнаштыру тыела.

11.3. Стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру вакыты, шартлар, техник характеристикаларга карата таләпләр стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру рөхсәтендә яки стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыруга (эксплуатацияләүгә) килешүдә билгеләнә.

11.4. Жир һәм төzelеш-монтаж эшләре таләп ителгән сәүдә объектлары өчен жир эшләрен башкаруга рөхсәт алу таләп ителә.

11.5. Сәүдә объектын демонтажланнан соң, мондый объектның милекчесе (кулланучы) янындагы территорияне төзекләндерергә бурычлы.

11.6. Төрле объектларны (манекеннар, чыдам меню h.b.), мондый жир кишәрлекләренең милек хокукуы рәвешләренә бәйсез рәвештә, сәүдә объекты янындагы жир кишәрлекләренә урнаштыру тыела.

11.7. Стационар булмаган сәүдә объектлары (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектлар) хужалары янындагы территориянең тиешле санитар-техник торышын тәэмин итәләр.

11.8. Стационар сәүдә объектларын оештыру, санитар нормаларны һәм кагыйдәләрне, шулай ук әлеге Кагыйдәләрнең таләпләрен үтәп, бердәм тәртиптә рөхсәт ителә.

12 Статья. Калдыкларны жыю һәм чыгаруны оештыруда катнашу

12.1. Жирлек территориясендә каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым) буенча эшчәнлекне оештыру гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

12.2. Барлық төр калдыкларны жыю, жыю һәм чыгару калдыкларның хужалары тарафыннан калдыкларны жыю һәм ташу эшчәнлеген гамәлгә ашыручы индивидуаль эшмәкәр белән төзелгән каты коммуналь калдыклар белән эш итү буенча хезмәт күрсәтүгә гамәлдәге законнарда каралган шартнамәләр нигезендә оештырыла.

12.3. Калдыкларны чыгару гамәлдәге законнар нигезендә урнаштырылган урнаштыру объектларына башкарыла.

12.4. Калдыкларны жыю графиклары калдыкларны чыгаруның үнайлылыгын тәэмин итәргә тиеш.

13. Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен торак мөхитеннән файдалану мөмкинлегенә карата аерым таләпләр

13.1. Торак тирәлеген, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән кешеләр һәм инвалидлар өчен үнайлы булуын, әлеге объектларны гамәлдәге закон нормалары нигезендә өлкән яштәге затларны һәм инвалидларны йөртүгә ярдәм итүче элементлар һәм техник чараптар белән тәэмин итүне күздә тотарга кинәш ителә.

13.2. Өлкән яштәге кешеләрне һәм инвалидларны йөртүгә ярдәм итә торган техник чараптарны һәм жайламналарны проектлау, төзү, урнаштыру, расланган проект документларына туры китереп, яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга кинәш ителә.

14 Статья. Иҗтимагый катнашуны оештыру принциплары

14.1. Иҗтимагый катнашуның барлық формалары барлық кызыксынучы якларны тулысынча жәлеп итүгә, аларның чын мәнфәгатыләрен һәм кыйммәтләрен ачыклауга, теләсә нинди үзгәрешләрне проектлауда чагылдыруга, проектларны тормышка ашыру максатларына һәм планнарына ирешүгә, территорияне үстерү стратегиясен гамәлгә ашыручы барлық субъектларны бергә туплауга һәм берләштерүгә юнәлдерелгән.

14.2. Территорияне төзекләндерү проектлары буенча ачык фикер алышуны проект бурычларын формалаштыру этабында һәм проектлаштыруның һәр этабы нәтижәләре буенча оештырырга кинәш ителә.

14.3. Территорияне төзекләндерү һәм үстерүгә кагылышлы барлық каарлар, жирлек халкының фикерен исәпкә алып, ачыктан-ачык кабул итәргә тиеш.

14.4. Халыкка һәм башка тормыш субъектларына төзекләндерү һәм әйләнәтире мөхитне комплекслы үстерү өлкәсендәге бурычлар һәм проектлар турсында мәгълүмат житкерү һәм мәгълүмат алу дәрәжәсен арттыру өчен әлеге юнәлешләр буенча барлық мәгълүмат Биектау муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла.

14.5. Комплекслы төзекләндерү проектларын тормышка ашыру һәм каарлар кабул итү процессында гражданнарның катнашу өчен иҗтимагый катнашуның

түбәндәге формалары булырга мөмкин:

- территорияне үстерү буенча максатларны һәм бурычларны уртак билгеләү, әйләнә-тирә мохит проблемаларын һәм потенциалларын инвентаризацияләү;
- сайлап алынган территориядә активлыкларның, функциональ зоналарның һәм аларның үзара урнашуын билгеләү;;
- жиһазлар, капиталъ булмаган объектлар, кече архитектура формаларын, аларның функциональ билгеләнешен, тиешле габаритларны, стиль чишелешешен, материалларны тикшерү һәм сайлау;;
- территориянең функциональ зоналашуын исәпкә алыш, типтагы катламнарны сайлап алу буенча консультацияләр ; ;
- яшелләндерүнең құздә тотылған төрләре буенча консультацияләр;
- яктырту һәм яктырту жиһазларының фаразланған төрләре буенча консультацияләр ; ;
- проектны эшләүдә катнашу, архитекторлар, проектлаучылар һәм башка профилье белгечләр белән каарлар буенча фикер алышу;
- проектлау процессында катнашучылар һәм булачак кулланучылар, шул исәптән жирле халық (олылар һәм балалар), эшмәкәрләр, күрше территорияләрнең милекчеләре һәм башка қызықсынган яклар белән проект каарларын килештерү.

14.6. Проектларны гамәлгә ашырганда, планлаштырыла торган үзгәрешләр һәм бу процесста катнашу мөмкинлекләре турында җәмәгатьчелеккә мәгълумат житкерүне тәэмим итәргә кирәк.

15 Статья. Эчтәлек йорт хайваннары һәм кошлар

15.1. Йорт хайваннарын һәм кош-кортны тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш.

15.2. Йорт хайваннары хужалары үз питомецларының экскрементларын жыю һәм утильләштерүне мөстәкыйль башкараплар.

15.3. Авыл жирлегендә яшәүчеләр тарафыннан авыл хужалығы хайваннары (сыерлар, сарық, кәжәләр, дунғызлар һәм башка) һәм кош-корларын карап тоту шәхси торак йортлар территорияләрендә рөхсәт ителә.

15.4. Барлық продуктлы хайваннар (эре мөгезле терлек, кәжәләр, сарыклар, дунғызлар, атлар) биркования юлы белән мәжбүри рәвештә теркәлергә тиеш.

15.4. Йорт хайваннарын көтү урыннарында, хужасы құзәтүе астында яисә аның күшүү буенча, жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында чыгарырга рөхсәт ителә.

15.5. Йорт хайваннарын урамда 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр йөртергә рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда йөргәндә хужалар урамнарда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәэмим итү өчен чараплар күрергә тиеш.

15.6. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан уртак ишегалларына һәм урамга қыска поводкада һәм бордникта гына алыш чыгарырга була, чөнки өч айга кадәр щенков кала.

15.7. Хужалар йорт хайваннары һәм ишегаллары, тротуарлар, урамнар, парклар, газоннар, балалар мәйданчыклары, скверлар, мәйданнар, шулай ук торак йортлар подъездлары белән пычрануга юл куймаска тиеш. Этләрне, мәчеләрне һәм башка вак хайваннары урамда йөргән вакытта хужа үзе белән йорт хайваннарының

табигый күнегүләрен тулысынча жыештыруны тәэмин итүче кирәк-яраклар булырга тиеш, алар мәйданчыкларда чүп контейнерларына ташланырга тиеш.

15.8. Этне поводкадан урамда гына чыгарырга була. Булмаганда

максус билгеләнгән мәйданчыкларда жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән буш урыннарда, кабымлыкларда һәм башка урыннарда йөрү рөхсәт ителә.

15.9. Этләрне дрессировкау бары тик яхшы койма белән эйләндереп алынган мәйданчыкларда яки жирлек территориясендә генә үткәрелергә мөмкин.

15.10. Йорт хайваннарын юллардан тәүлекнәң якты вакытында гына узып китәргә кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынрак жибәрергә кирәк.

Йорт хайваннарын асфальт өслекле юлда грунт юлларыннан һәм сукмаклардан узып китү мөмкинлеге булганда алып бару тыела.

15.11. Йорт хайваннарын урамда калдырганда терлекләр хужалары яшел үсентеләрне бозудан һәм терлекләрне күүп чыгаруга киткән чыгымнарны каплый.

15.12. Йорт кәжәләре йорт яны территорияләре эчендә яки көтүлекләрдә хужалар күзәтүе астында гына асралырга тиеш.

15.13. Рөхсәт ителми:

1) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, сырхауханәләргә, азық-төлек кибетләренә юл куярга;;

2) йорт хайваннарын пляжларда йөрту һәм аларны сулыкларда коену;

3) тыю языу булган очракта, учреждениеләргә хайваннарга юл куярга;

4) торак пунктлар территориясендә озата бармыйча гына хайваннар һәм кошлар чыгару;

5) исерек хәлдә булган затларга, шулай ук ундүрт яшькә житмәгән затларга хайваннарны урамда йөртү;

6) йорт хайваннарын һәм кошларны балконнарда, лоджияләрдә, гомуми файдаланудагы урыннарда (чиктәш фатир коридорларында, баскыч күзәнәкләрендә, чарлакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда дайими тоту.;

7) максус чаралар (кургәзмәләр h.б.) үткәрү урыннарыннан тыш, йорт хайваннарының жирлекләр территорияләрендә булуы.

15.14. Йорт хайваннары һәм кош-корт хужалары бурычлы:

1) хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, тәэмин итүче

терлекләрнең котыру белән чирләвенең соңғы очрагыннан соң ике ай узыу, эпизоотиягә каршы һәм профилактик чаралар уздырылу белән бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Президентының № УП-975 карары белән Татарстан Республикасының түбәндәге аерым территорияләрендә терлекләр котыру авырулы булганга иминлексезлеге сәбәпле кертелгән карантинны бетерергә:;

2) хайваннарының урнашу урынын дайми контролльдә тотарга;;

3) хайваннар авырганда һәм алар үлгән очракта, шулай ук үз-үзләрен гадәти булмаган тотканда кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килеп житкәнче, изолировать хайваннар белән билгеләре авырулар;

4) ветеринария белгечләре таләбе буенча хайваннарны карау, диагностика тикшеренүләре, саклау прививкалары һәм дәвалау-профилактик эшкәртүләр өчен

бирергэ.

15.15. Үлгэн терлекне күмү маңсус билгеләнгән урында маңсуслаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.

15.16. Үз территорияләрендә каравылчы этләре булган оешмалар бурычлы:

1) теркәргэ эт гомуми нигезләрдә;

2) асарга эт ныклы бәйдә;

3) килүчеләрнең хайваннар янына керү мөмкинлеген төшереп калдырырга;

4) этләрне яхши эйләндерелгән территориядә яки гомуми файдаланудагы территориядән читкә кергәндә кисәтү языу булган очракта гына төшереп калдырырга.

15.17. Жәмәгать урыннарында булган, озата баручы затлардан башка күзәтүчесез хайваннар тотылырга тиеш.

15.18. Сукбай хайваннарны аулаган маңсус предприятие яки жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү нигезендә башкарыла ала.

15.19. Сукбай хайваннарны тоту чарапарын гамәлгә ашыру хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм иҗтимагый әхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

15.20. Рөхсәт ителми:

1) тиешле карапдан башка, шәхси йортлар территориясенән һәм фатирлардан малларны тартып алырга.;

2) этләрне кибет, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре h. б. янында бәйдән төшерергэ.;

3) ветеринария органнары рекомендациясенән башка, приманкалар һәм башка тоту чарапарын кулланырга.

16. Жирләү урыннарын карап тоту

16.1. Жирләү урыннарын этик, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә карап тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукий акт белән билгеләнгән жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

16.2. Жирләү урыннарын санитар тоту дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэммин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырыла (алга таба - сатып алу). Сатып алу провайдерны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләүдән башлана һәм контракт якларының йөкләмәләрен үтәү белән тәмамлана. Федераль закон нигезендә сатып алуларны гамәлгә ашыру турында белдерү урнаштыру яки тәэминатчыны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләүдә катнашырга чакыру жибәрү карапмаган булса, сатып алу контракт төзүдән башлана һәм яклар тарафыннан йөкләмәләрне үтәү белән тәмамлана;

16.3. Жирләү урыннарын карап тотуга карата таләпләр:

16.3.1. зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Урны территорияләрендә жәмәгать бәдрәфләре булырга тиеш чистартылган;

16.3.2. зираттагы чүп-чар контейнерлары һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган очракта, 3 көнгә кимендә бер тапкыр чыгарылырга тиеш;

16.3.3. агач утыртмаларының авария хәлендә булуы да рөхсәт ителми. Авария

хәлендәге агач үсентеләре ачыкланган мизгелдән бер тәүлек эчендә сүтelerгә тиеш;

16.3.4. шәхесләре куелмаган каберләр яки үлгәннәрнең каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, холмик һәм кабер белән жиназландырылырга тиеш.

16.4. Кышкы чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.4.1. зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар кинәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган килеш тигез кар өеме булу рөхсәт ителә;

16.4.2. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юл һәм тротуарларның машиналар йөрү өлешен кар явудан соң ук эшкәрту башланырга тиеш;

16.4.3. ин беренче чиратта кар чыгару, боз өю һәм Үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз муниципаль берәмлекләрен бетерү зарур;

16.4.4. жәяүлеләр жирләү урыннарында бозлавыкка каршы материаллар қуллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, қуакларга туплау рөхсәт ителми.

16.5. Жәйге чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.5.1. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм жирләү урыннарында башка территорияләр төрле пычрактан чистартылырга тиеш;

16.5.2. яшел үсентеләрне санитар кисү, агач-куак үсемлекләрен чүп-чардан арындыру чарапары ел саен үткәрелергә тиеш.

16.6. Күмелү урынын, кабер өстендәге корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, склепалар h.б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив қуаклар утырту, аны Колумбиядә карау ире(ай), туганнары, вафат булган затның законлы вәкиле яки мәжбүри санитар таләпләрне үтәп башка зат тарафыннан башкарыла.

17 Статья. Кагыйдәләрнең үтәлешен контрольдә тоту

17.1. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен тәэмин итәргә тиеш.

17.2. Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар түрүнда Татарстан Республикасы кодексы (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган әлеге Кагыйдәләрнең нигезләмәләреннән тыш) нигезендә жаваплылыкка китерә.

17.3. Төзекләндерү өлкәсендәге законнар һәм муниципаль хокукий актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән очен жаваплылыкка тарту зат курсәтелгән таләпләрне үтәудән һәм жибәрелгән житешсезлекләрне бетерүдән азат итми.

Приложение N 2
к решению Совета Ямашурминского
сельского поселения Высокогорского
муниципального района
от «___» _____ 2018 г. N ___

ТӘРТИП

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге гражданнарының Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләре проекты һәм тикшерелә торган проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу буенча фикер алышуда катнашуы

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карары проекты буенча гражданнар тәкъдимнәре:

1.1. территорияне төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләрне карау буенча махсус комиссия рәисе тарафыннан, ә аның булмаганды - комиссия әгъзаларының берсе тарафыннан язмача кабул ителә.

1.2. территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү буенча гражданнарың тәкъдимнәре территориине төзекләндерү кагыйдәләренә кертелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр текстында булырга, гражданин тарафыннан, аның ф.и. о., яшәү урыны күрсәтелгән булырга тиеш.

1.3. Ямаширмә авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр керткән гражданга текстны махсус комиссия рәисе яисә комиссия әгъзасы имзалаган язма раслау бирелә.

Махсус комиссия тарафыннан Ямаширмә авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр алынган очракта, почта аша, адресатка почта аша тәкъдимнәр алу турында хәбәр ителә.

Ямаширмә авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр кертелгән очракта, махсус комиссия рәисе, яисә махсус комиссия әгъзасы телефон аша кисәтүләр һәм тәкъдимнәр алу турында гражданинны раслый. Шул ук вакытта гражданиның Ф.и. о. һәм аның яшәү урыны теркәлгән.

Ямаширмә авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча гражданнарың барлык тәкъдимнәре һәм искәрмәләре махсус журналда (прошитом һәм провумерированном) теркәлә, аның күшымтасына гражданнарың кәгазьдәге тәкъдимнәре һәм искәрмәләре, шулай ук тәкъдимнәр һәм искәрмәләр кабул итүче зат тарафыннан расланган телефон

шалтыратуларының язмалары керә.

Ямаширмә авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Ямаширмә авыл жирлеге территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Ямаширмә авыл жирлеге советында түбәндәгә адрес буенча кабул ителә: 422735, Татарстан Республикасы, Биектау районы, Ямаширмә авылы, Совет урамы, 5, тел. 777-02, һәр көнне, шимбә һәм якшәмбәдән тыш, 8.00-16.00 сәгатькә кадәр, «19» апрельдә.